

Osallistava koulutuspilotti poroteurastamoilla

Karoliina Majuri, agrologi AMK, projektisuunnittelija, Teollisuuden ja luonnonvarojen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Kirsi Muuttoranta, MMT, projektipäällikkö, Teollisuuden ja luonnonvarojen osaamisala, Lapin ammattikorkeakoulu

Mari-Anne Penttinen, agrologiopiskelija, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: elinikäinen oppiminen, osaaminen, kehittäminen, koulutuskokeilut, koulutustarjonta

Elinikäinen oppiminen muuttuvassa maailmassa

Ammattitaidon kasvattaminen on elinikäinen prosessi, joka tunnustetaan yhtenä nykyisen talouskriisiä ratkaisevana tekijänä (Euroopan Unionin Neuvoston päätöslauselma uudistetusta eurooppalaisesta aikuiskoulutusohjelmasta, 2011). Ammattitaito luodaan koulutuksella, joka vastaa työelämän tarpeisiin, ja se kasvaa osaamisen kehittämisellä työelämässä. Osaamisen kehittäminen ei rajoitu tutkintoon johtavaan koulutukseen formaalissa oppimisympäristössä, vaan työpaikka on yksi tärkeimmistä oppimisympäristöistä (Paloniemi, 2004). Eurooppalaisen koulutusyhteistyön ET 2020 -strategian mukainen ammatillista koulutusta käsittelevä työryhmä (EU, 2015) totesi, että elinikäisessä oppimisessa hyvien käytänteiden identifioiminen on tärkeää aikuisten oppimisen kehittämisessä, mutta haasteena on aikuisten huono motivaatio osallistua koulutuksiin. Kun koulutus tuodaan työpaikalle, osallistumiskynnys alenee huomattavasti.

Elinkeinon kehittäminen koulutuksen avulla on tarpeellista, mutta vaativaa

Työpaikalla tapahtuva osaamisen kehittäminen perustuu aiempaan osaamiseen ja sen täydentämiseen. Lähtökohtana työelämässä tapahtuvalle oppimiselle onkin aiemman osaamisen tunnistaminen (Nurminen ja Pennanen, 2007). Kartoitettaessa olemassa olevaa osaamista tarvitaan selkeät tavoiteosaamisen raamit oppijan nykytilan arvioimiseksi. Selkeiden työsuoritusten vaatimien edellytysten lisäksi osaamisen arvioinnissa tulee huomioida oppijan koko kompetenssi. Työntekijän asenne sekä valmiudet kohdata ja hahmottaa omaa osaamistaan määrittelevät osaamisen tunnistamisen ja koulutusmenetelmän lisäksi koko oppimisprosessin onnistumista.

Porukkaoppi-hanke luotiin Lapin AMKin ja elinkeinon yhteistyönä kehittämään työelämälähtöistä koulutusmallia, jonka pilotointi lisää osaamista poroteurastamoilla ja koulutuksessa. Ideaa tuli porotalouden ohjaus-, neuvonta- ja asiantuntijaorganisaatio Paliskuntain yhdistykseltä, joka on ollut tiiviisti mukana hankesuunnittelusta lähtien.

Poroteurastamot ovat haastava kohderyhmä, sillä elinkeino nojaa perinteisiin ja siinä työyhteisöt ovat erittäin tiiviit ja moniulotteiset. Lisäksi elinkeinon erityispiirteet, kuten äärimmäisen sesonkiluonteinen työ, eläinten parissa suoritettavat tehtävät, pitkät matkat ja osuuskuntamuotoinen toimiminen lisäävät haasteita. Koulutusmallin luominen ja testaaminen alalle vaatiikin paikoin erityishuomioita verrattuna ns. tavallisiin yrityksiin.

Työelämälähtöinen hanke hyödyttää elinkeinoa ja koulutusta

Porotaloudessa oppijan motivoiminen on erittäin tärkeää, sillä kiireinen työrytmi teurastuskaudella vaatii veronsa. Paloniemen (2004) tutkimuksessa kävi ilmi, että kokeneiden ammattilaisten motivoiminen vaatii koulutukselta erinomaista laatua. Koulutuksen on oltava hyödyllistä ja osuvaa, että siihen osallistutaan. Siksi oppija- ja tarvelähtöinen, aiemman osaamisen huomioiva koulutus lähellä tarjottuna on ainoa keino saada oppijoiden motivaatio riittäväksi. Hyvä motivaatio on myös formaalin oppimisen edellytys.

Koulutus on tehokas keino kehittää osaamista muuttuvien säädösten maailmassa. Koulutustarpeiden tunnistaminen ja ennakointi on vaativaa, mutta elinkeinon ja oppilaitosten yhteistyön avulla se onnistuu (Nurminen ja Pennanen, 2007). Porukkaoppi-hankkeessa luotavassa koulutusmallissa tunnistetaan työporukoiden osaamistarpeet ja löydetään hyvät

käytännöt auditoimalla kokeneita ammattilaisia heidän työssään. Auditoinnista pidetään erillinen palautetilaisuus, jossa samalla kokeillaan uutta koulutusmallia.

Vertaisoppiminen edistää kehittämistoimien käyttöönottoa. Siinä omaa työsuoritusta, siihen kuluva aika sekä työnjälkeä pääsee seuraamaan ja vertaamaan sitä arviointikriteerit täyttävään suoritukseen. Ymmärryksen syntymiseksi asiantunteva kouluttaja taustoittaa oppijalle syitä mallisuorituksen toimintatavan valintaan.

Aidosta ympäristöstä nousee kirkkaita tuloksia

Porukkaoppi-hankkeen päätuloksena on työporukoille räätälöity, osallistava täydennyskoulutusmalli, joka kohdennetaan työtehtävään, ympäristöön ja työporukkaan, jolloin saadaan osaavampia poroteurastajia. Työelämän tarpeista lähtevä koulutus jää käyttöön ja tarjottavaksi myös oppilaitosten opiskelijoille.

Koulutusmallin pilottiryhmäksi valittiin tietoisesti vaativa ja uniikki kohderyhmä, joka on määrällisesti kohtalaisen pieni ja joka toimii vaativissa ja erityisissä olosuhteissa porojen parissa. Malli vastaa Euroopan Neuvoston kehoitukseen aikuisten koulutusedellytysten parantamisesta joustavilla järjestelyillä (EU, 2015). Koulutusmallin valmistuttua sitä on mahdollista soveltaa myös muille lappilaisille elinkeinonaloille, jotka toimivat tietyiltä osin yhtäläisissä olosuhteissa, esimerkiksi eräoppaille ja maataloustyöntekijöille.

Opiskelijat hyötyvät myös oppilaitosten ja työelämän välisestä yhteistyöstä, kun oppimisprosessia ohjataan työelämän tunnistettujen tarpeiden mukaan. Oppilaitosten opettajien osaaminen paranee ja koulutus kohdentuu tarkemmin. Hankkeessa tuotetut materiaalit jäävät kaikille tarjolle ja ne tiivistetään yleistajuisiksi oppaaksi, joka jaetaan kaikille. Lisäksi hankkeessa luodaan väyläopintoja, jotka mahdollistavat ammatillisesta koulutuksesta tulevien opiskelijoiden sujuvan siirtymisen korkea-asteelle ja nopean valmistumisen.

Opiskelijat suhtautuvat väyläopintoihin innolla, koska heille voidaan ryhmänä rakentaa oma opinpolku, joka huomioi heidän aikaisemman osaamisensa. Opintojen tiivistyminen ja kohdentuminen lisää oppimismotivaatiota. Projekteissa toimiminen lisää opintoihin työssäoppimista ja valmentaa monipuolisesti työelämätaitoja. Porukkaoppi-hankkeen

ohjausryhmän opiskelijajäsenet ovatkin antaneet kiittävää palautetta näköalapaikasta projektitoimintaan.

Porukkaoppi on saanut rahoituksen Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahastosta, ja se kohdistuu ESR-rahoitettavaan erityistavoitteeseen ”Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen”.

Lähteet

Euroopan Unionin Neuvoston päätöslauselma uudistetusta eurooppalaisesta aikuiskoulutusohjelmasta 2011: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32011G1220\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32011G1220(01))

EU, 2015. An in-depth analysis of adult learning policies and their effectiveness in Europe. European Commission, Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. doi: 10.2767/076649.

Nurminen, R, ja Pennanen S. Osaamisen hallinta – työelämän ja koulutuksen yhteinen haaste. Teoksessa: Laitinen, A., Nurminen, R. ja Soininen L. (toim.) 2007. Tunnistatko osaamisen? Näkökulmia ja viitteitä osaamisen arviointiin ja kehittämiseen ammattikorkeakouluissa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Paloniemi, Susanna, 2004: Ikä, kokemus ja osaaminen työelämässä: työntekijöiden käsityksiä iän ja kokemuksen merkityksestä ammatillisessa osaamisessa ja sen kehittämisessä. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. ISBN:951-39-2039-9.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Saamelaisalueen koulutuskeskus
Sámi oahpahuiguovddáš
Sámi máttáttáskuávdáš
Sáá'mvuud' škoo'ijemkooškös